Vlaams Parlement

vergadering **C101 – OND12**
zittingsjaar 2012-2013

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 31 januari 2013

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Khadija Zamouri tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het verbod op ‘propaganda van homoseksualiteit bij minderjarigen’ in Rusland
- 698 (2012-2013) 3

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het dreigende tekort aan stagescholen voor studenten lerarenopleiding
- 661 (2012-2013) 7

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het aantal uitsluitingen in het secundair onderwijs
- 681 (2012-2013)
Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het hoge aantal leerlingen die van school worden gestuurd na een tuchtprocedure
- 699 (2012-2013)
Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de stijging van het aantal leerlingen dat van school wordt gestuurd
- 708 (2012-2013) 13

■

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert

Vraag om uitleg van mevrouw Khadija Zamouri tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het verbod op 'propaganda van homoseksualiteit bij minderjarigen' in Rusland
- 698 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Zamouri heeft het woord.

Mevrouw Khadija Zamouri: Het is vandaag Gedichtendag en ik wil dan ook beginnen met een kort gedicht. De titel is Fanfare.

Fanfare
Doremi.
Harmonie.
Fanfare. Balustrade.
Orkest in open lucht.
IJsjes, lolly's, limonade.
Vogels op de vlucht.
Een meisje in paniek.
Haar mama kwijt
in de muziek.
En ook haar sjaal.
De fanfare
maakt kabaal.

Dat lijkt me toepasselijk voor het debat van gisteren. Ik heb ook gehoord dat de stadsdichter van de stad Antwerpen zou worden afgeschaft. Dat stond in de krant.

Minister, het gaat hier over het verbod op propaganda van homoseksualiteit bij minderjarigen in Rusland.

Nadat gelijkaardige initiatieven werden aangenomen in Sint-Petersburg en Moskou, dreigde op 22 januari – dat is intussen voorbij – een wetsvoorstel te worden goedgekeurd in de Russische Doema dat voorziet in een verbod op propaganda van homoseksualiteit.

Concreet wil het wetsvoorstel artikel 6.13.1 toevoegen aan de Code van Administratieve Inbreuken. In dat artikel staat dat propaganda van homoseksualiteit bij minderjarigen strafbaar is met een administratieve boete van 4000 tot 5000 roebel, wat overeenkomt met bijna 100 euro tot 124 euro, voor burgers, 40.000 tot 50.000 roebel, wat overeenkomt met bijna 1000 tot 1246 euro voor ambtenaren en 400.000 tot 500.000 roebel voor wettelijke entiteiten.

De gevolgen van dit wetsvoorstel zijn groot. Het werk van de holebi-organisaties, de LGBT's (lesbian, gay, bisexual, transgender), wordt gecensureerd en er wordt een einde gemaakt aan antidiscriminatiecampagnes, aan hiv-preventiecampagnes, aan elk debat ook op scholen over LGBT-rechten of zelfs een kus in het openbaar. Dit is een schending van de mensenrechten in een land waar holebi's last hebben van homofoob geweld. Velen hebben een déjà vu. Op 17 december 1933 beval Jozef Stalin om homoseks strafbaar te maken in het communistische Rusland. Ook toen ging dat gepaard met een homofobe informatiecampagne.

Naast het wetgevend initiatief heeft de Rossiyskaya Gazeta een artikelcampagne opgestart om LGBT's in diskrediet te brengen. Deze maatregel komt bovenop een reeks recente maatregelen die het LGBT-thema overstijgen maar die eveneens de fundamentele vrijheden in Rusland beperken, zoals de anti-Magnitsky-wet, die het Kremlin toelaat om elke politiek geëngageerde niet-gouvernementele organisatie die fondsen verwerft vanuit Amerika of deelneemt aan een activiteit die een bedreiging vormt voor de belangen van de Russische Federatie, te verbieden. Er is ook een aanvulling op diezelfde wet, die verbiedt dat Russische weeskinderen door Amerikaanse families worden geadopteerd of ook nog de wetgeving van juli vorig jaar die boetes voor deelnemers aan niet-toegelaten betogingen optrekt tot 300.000 roebel. Ik denk

eveneens aan het ‘Pussy Riot’-incident, dat de internationale gemoederen stevig heeft beroerd. Vandaag stond daarover nog een artikel in De Standaard. Alles wat op Facebook staat en te maken heeft met ‘Pussy Riot’ zal heel zwaar worden beboet en gecensureerd.

Eind september vorig jaar nam u deel aan de negende ministerconferentie van de Raad van Europa in Sint-Petersburg. Gezien de schrijnende evolutie in de regio op het vlak van vrije meningsuiting en mensenrechten, hebt u toen de gelegenheid te baat genomen om twee holebi-organisaties te ontmoeten en om te spreken op het internationale ‘Queer Culture Festival’.

In uw beleidsbrief ‘Gelijke Kansen 2012-2013’ maakt u op pagina 37 gewag van het feit dat het Governmental Network of LGBT Focal Points, waarvan Vlaanderen deel uitmaakt, samen met International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA) Europe aan een voorstel voor de Europese Commissie werkt voor een ‘LGBTI Roadmap’ (lesbian, gay, bisexual, transgender, intersex). Deze roadmap zal een soort van doelstellingenkader voor de Europese Unie vastleggen. In een eerste fase wordt de steun gevraagd van andere Europese lidstaten met de bedoeling om tegen de internationale dag tegen de homofobie, op 17 mei 2013, een concreet voorstel te kunnen voorleggen aan Europees commissaris Viviane Reding.

In het licht hiervan heb ik zes vragen voor u, minister. Veroordeelt u het wetsvoorstel zoals het voorligt in Rusland en hebt u de minister-president, die tevens bevoegd is voor het buitenlands beleid, verzocht om namens de Vlaamse Regering zijn ongenoegen duidelijk te maken ten aanzien van de Russische autoriteiten?

Hebt u nog informatie uitgewisseld met de holebi-organisaties met wier vertegenwoordigers u sprak tijdens uw bezoek aan Sint-Petersburg in september 2012 naar aanleiding van de conferentie van de Raad van Europa? Welke informatie over de toestand van de schending van de rechten van LGBT’s hebt u al ontvangen?

Plant u nog andere, gelijkaardige initiatieven om Russische holebi-organisaties te ondersteunen in hun strijd tegen de schending van de rechten van de holebi’s?

Hoe vorderen de werkzaamheden rond het opstellen van de roadmap in het kader van het ‘Governmental Network of LGBT Focal Points’?

Zal de vooropgestelde timing om tegen 17 mei een concreet voorstel voor te leggen aan Europees commissaris Reding, worden gehaald?

Kan deze roadmap ook dienstig zijn met betrekking tot het Europees beleid ten aanzien van het homofoob beleid in Rusland?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, mevrouw Zamouri, ik deel absoluut uw verontwaardiging dat er in een aantal Centraal- en Oost-Europese landen wetsvoorstellen worden ingediend en zelfs worden aangenomen over het verbod op het verspreiden van ‘homoseksuele propaganda’. Het gaat zeker niet alleen over Rusland, maar ook over Litouwen, Moldavië en Hongarije – toch een lidstaat van de Europese Unie. Dat is inderdaad in strijd met de mensenrechten. Het is ook een stap achteruit in plaats van vooruit, want hiermee openen ze de weg voor discriminatie.

U hebt gelijk dat ik in Rusland, in Sint-Petersburg, de homobeweging heb ontmoet tijdens een festival en ik heb ook nadien met die mensen gesproken, maar ik heb meer gedaan dan dat. Ik heb ook – en daar ben ik heel fier op – samen met mijn Zweedse collega, weliswaar namens België, verhinderd dat de Raad van Europa tijdens de negende Jeugdministersconferentie – want dat was de reden waarom ik in september in Sint-Petersburg was – een verklaring heeft aangenomen die indirect de Russische en andere landen een vrijgeleide daartoe had kunnen geven. In de tekst stond immers een artikel dat jongeren recht hebben op informatie, en daarbij werden verschillende onderwerpen opgesomd, behalve de holebi- en de genderproblematiek.

België heeft als eerste, op initiatief van Vlaanderen, verzet aangetekend. Ik heb dat verzet geleid tijdens de conferentie. Voor de eerste keer in de geschiedenis van de Raad van Europa

is er geen slotverklaring van de ministers goedgekeurd. De Russische Federatie, gesteund door een paar andere landen, wilde niet dat deze discriminatiegrond werd opgenomen. Omdat ik niet wilde dat er achteruitgang was in de teksten – het betreft weliswaar 'soft law', maar de resoluties hebben toch enige betekenis in het recht – is er helemaal geen verklaring gekomen. Er is trouwens een incident geweest en onze demarche heeft – dat mag ik wel zeggen – tot een staande ovatie van de vele aanwezige jongeren geleid. Het was aangenaam om te zien dat ook alle andere Europese landen meededen in het verzet om de verklaring tegen te houden en om te verhinderen dat er een document zou ontstaan dat op indirecte wijze de Russische houding zou legitimeren.

Terwijl ik in Rusland was, heb ik ook deelgenomen aan een informeel diner waar ook de nummer twee van Rusland aanwezig was, een Poetin-man, de vicegouverneur van Sint-Petersburg, die daarvoor verantwoordelijk was. Ik zat niet aan zijn tafel, maar toen hij aanstalten maakte om weg te gaan met zijn vrouw, heb ik hem geïnterpelleerd 'in front of everybody' over de wet in Sint-Petersburg. Zijn vrouw wat 'not amused' dat ik het waagde om dat te doen. De blik in haar ogen was veelzeggend. Hij bleef vriendelijk, maar hij heeft die wet sterk verdedigd. Hij vroeg of ik die wet had gelezen. Ik heb gezegd van niet, maar dat ik wel een samenvatting heb gelezen. Dat gesprek heeft een kwartier geduurd, en hij vond het niet zo leuk.

Ik wil even een anekdote vertellen over hoe het er in dat land toegaat. Toen ik 's avonds in het officiële hotel was teruggekeerd en de Belgische voetballer Axel Witsel tegen het lijf was gelopen, kwam er plots een jongedame van de organisatie me vragen wie ik was en of ik toch zeker die minister uit België was en wat mijn naam precies was. Ik heb haar gevraagd waarom ze dat wilde weten. Het is een beetje vreemd dat men dat u om middernacht komt vragen.

Toen bleek dat de vicegouverneur, de man die ik twee uren eerder had geïnterpelleerd op een totaal andere plaats in de stad, had gevraagd wie ik was. Twee dagen later werd duidelijk waarom. In de Russische kranten stond dat ik die man ten onrechte had geïnterpelleerd – er waren geen journalisten bij –, dat ik bovendien zelf openlijk homo was – hij had me gegoogeld en foto's van het internet gehaald –, en dus was men niet amused.

Ik heb dat gedaan om die boodschap duidelijk te geven. Het is overigens heel belangrijk dat alle westerse vertegenwoordigers die naar Rusland gaan, hen daar voortdurend over aanspreken omdat dat op hun zenuwen werkt. Het is belangrijk dat we hen op dat gebied op hun zenuwen werken omdat we zo duidelijk tonen dat we niet akkoord gaan. Ze vinden dat niet leuk. Het is goed dat ze, overal waar een officiële stadsvertegenwoordiging van Sint-Petersburg en in de toekomst van Rusland naartoe gaat, telkens over die wetten worden aangesproken door ministers, presidenten en ambassadeurs. Daardoor worden ze wel wat vervelend.

Op 12 december 2012 heb ik de ambassadeur van de Russische Federatie in België ontboden, zoals dat heet. Ik heb hem uitgenodigd voor een gesprek, dat dan heeft plaatsgevonden. Ik heb voorgesteld om samen met mijn Zweedse collega – hij heeft vorige week ontslag genomen – de Russische minister, bevoegd voor de jeugd en het onderwijs, te ontmoeten om daar met hem over te praten.

Ik had een mogelijkheid in Londen – waar ik vorige maandag en dinsdag was om professionele redenen en waar ik die minister een minuut heb gezien – om daarover met hem te praten, om hem proberen uit te leggen waarom praten over gevoelens van jongens en meisjes, over gevoelens die ze vaak niet willen hebben, niet gelijkstaat met propaganda, maar dat dat gewoon het correct informeren van mensen is. De Russische ambassadeur zou dat overmaken.

We zijn op dit moment op het Vlaamse niveau bezig met het voorbereiden van een samenwerkingsakkoord met de Russische Federatie. Ook dat moet mee worden opgenomen. Ik wacht nu op een antwoord van de ambassadeur. We zullen hem een formele brief sturen om dat te bevestigen, en ik hoop dat er dit jaar nog een ontmoeting komt.

Uiteraard spreken we met het kabinet van de minister-president. Ik heb persoonlijk met de ambassadeur van België bij de Raad van Europa in Straatsburg gebeld en hem ingelicht. Er is

binnenkort in de Mensenraad van de Verenigde Naties een sessie waarin Rusland zal worden behandeld. We zullen dit item mee opnemen in de voorbereiding over de standpunten die België moet innemen.

Na mijn ontmoeting met de vertegenwoordigers van de LGBT-organisaties heb ik geen contacten meer met hen gehad. We hebben wel gezegd dat als ze moeilijkheden hebben, ze dat maar moeten doen. Ze waren overigens zeer blij met mijn bezoek omdat dat een legitimatie geeft aan de buitenwereld. Na mij zijn de Finse en Zweedse ministers daar ook geweest om uitdrukkelijk hun steun te tonen.

Normaal gezien zullen ze naar Antwerpen komen in het kader van de World Outgames. We hebben hen daarvoor uitgenodigd. Daar is een mensenrechtenconferentie en ze zullen daar normaal gezien ook aanwezig zijn.

Zelf heb ik voorlopig geen andere initiatieven ten opzichte van andere landen genomen, maar mijn administratie heeft op mijn vraag contacten gelegd met onze vertegenwoordigers in Polen, Letland, Estland en Litouwen om uit te zoeken wat we daar kunnen doen.

Er wordt volop gewerkt aan de LGBT Focal Points, het Governmental Network, de Roadmap on issues, omdat dit na een eerste contact met Europees commissaris Reding niet meteen positief was. Binnen LGBT Focal Points ondersteunt België, eigenlijk Vlaanderen, samen met Nederland, Zweden, Finland, Groot-Brittannië dit initiatief. Ondertussen zijn Frankrijk en Letland er ook bij gekomen.

Er is ook een schrijven vertrokken vanuit ILGA Europe aan alle betrokken Belgische ministers met de vraag om de Roadmap te ondersteunen. Dat zullen we uiteraard ook doen. Ook de permanente vertegenwoordiging van Nederland organiseert weldra een lunch voor diplomaten en attachés, zodat ze iedereen in de EU op het belang van de Roadmap kunnen wijzen, zodat het positiever zal overkomen bij eurocommissaris Reding.

We zullen proberen op de vooravond van de International Day against Homophobia and Transphobia op 17 mei Europees commissaris Reding te overtuigen, samen met de Nederlandse, Britse, Finse, Franse, Letse en Zweedse collega's. We hopen dat er dan al vooruitgang in de Roadmap is geboekt en dat we commissaris Reding een heel duidelijk signaal kunnen geven.

Ook in het Europees Parlement is een resolutie aangenomen die antihomowetten in Rusland afkeurt. Het is dus heel belangrijk dat elke parlementariër, parlementaire delegatie, burgemeester, schepen, minister of ambassadeur in contacten met de Russische overheid, hetzij in België, hetzij in Rusland, of eventueel op conferenties, hen daarop aanspreekt. Dat is de beste tactiek omdat ze op die manier zenuwachtig worden. In deze materie is dat nodig. Natuurlijk spelen ook redenen van interne politieke dynamiek een rol. Dat moeten we ook weten.

Het is dus niet zo evident, maar anderzijds moet ik ook zeggen dat, toen ik de holebibeweging in Sint-Petersburg heb ontmoet, die mensen me toch zeer gemotiveerd leken, en helemaal niet down. De situatie in Sint-Petersburg zelf is ook een beetje dubbel. We moeten hen steunen. Uit het overzicht blijkt dat ik als Vlaams minister al veel heb gedaan ter zake. Dat zult u echter nooit in de krant lezen. *(Gelach)*

De heer Boudewijn Bouckaert: We zullen zien.

Mevrouw Zamouri, hebt u het Russische parlement gevolgd? Is dat op 22 januari ook werkelijk goedgekeurd?

Minister Pascal Smet: De stemming is uitgesteld, in principe sine die. Dat komt onder meer door de druk. We moeten echter oppassen, want er zijn al nieuwe wetsvoorstellen in de maak.

De voorzitter: Mevrouw Zamouri heeft het woord.

Mevrouw Khadija Zamouri: Minister, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord. Het is me opgevallen hoe moeilijk het nu al is om mensen op hoog niveau aan te spreken, met dat

verhaal van wat er om middernacht is gebeurd, en uw verklaring dat u iemand een minuutje hebt gezien, en als ik hoor hoe die vrouw u bekeek.

Minister Pascal Smet: U kent de theorie toch: aan de manier waarop de vrouw van een collega-politicus naar je kijkt, kun je altijd zien hoe die politicus echt over je denkt. *(Gelach)*

De manier waarop ze naar je kijkt, zegt veel.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Dat geldt niet alleen voor vrouwen van politici, maar voor elke vrouw van elke man.

Minister Pascal Smet: Dat zou ook kunnen. *(Gelach)*

Mevrouw Khadija Zamouri: Dat u nu niets hoort van organisaties in Rusland die zich hiermee bezighouden en waarmee u contact had, zou het kunnen dat dit zo is door de restricties en de angst die daar eigenlijk al heersen? Als ik uw verhaal hoor, dan denk ik dat het misschien al zo ver is. Het is immers zo dat, als iemand in Rusland iets op Facebook zet, men diens identiteit kan achterhalen en hij meteen een boete kan krijgen.

U werkt dus concreet aan de Roadmap tegen 17 mei. Ik zal u daarover wat later misschien nog eens ondervragen, maar natuurlijk wel vóór 17 mei, om te zien of dat goed verloopt. Hebt u hierover eigenlijk al met de minister-president gesproken?

Minister Pascal Smet: Op kabinetsniveau is daarover gesproken. Er is echter geen probleem gerapporteerd, dus dan moet ik daar niet over praten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het dreigende tekort aan stagescholen voor studenten lerarenopleiding
- 661 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Voorzitter, minister, geachte leden, naar aanleiding van Gedichtendag zou ik mijn vraag op een andere manier willen beginnen. Ik was de voorbije jaren op donderdag meestal aanwezig in de commissie Cultuur, en daar maakte men er een gewoonte van om met een gedicht te beginnen. Ik heb iets gevonden waarvan ik meen dat het van toepassing is op Onderwijs.

Les na Les
Schooldag na schooldag,
Les na les,
Pauze na pauze,
Leraar na lerares.
Uur na uur, steeds maar door,
Alsof er nooit een vakantie is geweest.
Maar van deze simpele schooldagen,
Geniet ik het meest.
Terwijl ik in de les zit,
Ontdek ik dit geluk.
Een geweldige klas, lieve vrienden,
Nee, mijn dag kan niet meer stuk!

De voorzitter: Mijnheer Van Dijck, vorig jaar had de voorzitter van het parlement gevraagd dat we op Gedichtendag een gedichtje zouden voorlezen. Iedereen heeft dat vorig jaar gedaan in de commissie, behalve de N-VA-leden. Nu zet u dat recht met uw mooie gedichtje.

De heer Kris Van Dijck: Minister, ik stel u deze vraag naar aanleiding van de hoorzittingen die we hier hebben gehouden over het loopbaanpact. Toen stelde professor Aelterman dat het momenteel echt wel een probleem is om stageplaatsen voor leerkrachten te vinden.

We stonden allemaal met onze mond vol tanden. We vonden het immers vreemd dat scholen het zich op termijn eigenlijk moeilijk maken door leerkrachten in de dop niet de kans te geven om hun opleiding naar behoren te laten verlopen. Theorie is natuurlijk één aspect, maar praktijkervaring opdoen is zeker even belangrijk.

Volgens professor Aelterman had dat ook te maken met de afschaffing van de verworven mentoruren, maar ik kan dat eerlijk gezegd moeilijk geloven. Die mentoruren zijn immers niet zo erg oud, en los daarvan vind ik dat stagebegeleiding sowieso een opdracht moet zijn.

Minister, ik begrijp nu de reactie van mevrouw Vanderpoorten. Nadat we onze vraag hadden ingediend en toch nog eens even wat hadden opgezocht over dit dossier, stelden we immers vast dat zij hierover bijna een jaar geleden ook een vraag aan u had gesteld. Ik verwijs ook naar schriftelijke vragen van mevrouw Deckx en mevrouw Celis over dit onderwerp.

Ik heb daarom enkele bijkomende vragen.

De algemene vraag is of u deze problematiek onderkent en of dit probleem zich in heel Vlaanderen stelt. Of is het veeleer een regionaal probleem? Is het een probleem van de grootsteden, of doet het zich meer voor in landelijke gebieden?

Kunt u zich vinden in de stelling van professor Aelterman dat hier prioritair werk van moet worden gemaakt? Ik verplicht niet graag iets. Scholen moeten uit zichzelf de maturiteit of de correctheid hebben om niet kortzichtig te denken. Zij moeten jongeren de kansen geven en hun deuren openen. Maar indien dat niet zo is, hebben wij dan instrumenten om hen daartoe te verplichten? Zijn we daartoe bereid?

Naar aanleiding van de vraag die mevrouw Vanderpoorten stelde, was er sprake van een elektronische stageaanvraag. Hoever staan we daarmee? Kan de overheid instrumenten aanreiken om een en ander beter af te stemmen?

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Ik zei daarnet ‘neen’ omdat dat hier al meerdere keren aan de orde is geweest. Tijdens contacten met mensen die betrokken zijn bij de lerarenopleiding werd mij dat al eerder gesignaleerd. Dat probleem is al een aantal jaren oud. Ik heb het ook bij de bespreking van de beleidsbrief al even aan de orde gesteld. Minister, ik heb toen gevraagd hoe u dat zou aanpakken. U hebt toen geantwoord dat er een taskforce stages was gevormd en dat u aan deze taskforce een nota zou voorleggen met enkele concrete maatregelen om een antwoord te bieden op deze problematiek. We zijn nu een paar maanden verder. Ik hoop of veronderstel dat dit al verder staat of is afgerond. Ik sluit mij dus aan bij de heer Van Dijck en wil u vragen hoever het staat met de werkzaamheden van die taskforce en welke concrete pistes daaruit naar voren zijn gekomen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Minister, we hielden onlangs een rondetafel over de hervorming van de lerarenopleiding. Een van de zaken die toen als essentieel naar voren werden geschoven, was het vinden van stageplaatsen. Maar we moeten herbekijken hoe we stageplaatsen vinden en hoe we ervoor zorgen dat dit vlot wordt georganiseerd. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt zowel bij de scholen als bij de opleiding zelf. Daar moet effectief een gedeelde verantwoordelijkheid van gemaakt worden, zowel van de school waar de stage wordt georganiseerd als van de hogeschool. Dat moet zeer goed worden georganiseerd in een samenwerking.

Er werd gezegd dat we het probleem van de grote uitval bij beginnende leerkrachten moeten aanpakken. Ze vallen uit na enkele jaren wanneer blijkt dat dat lesgeven in de praktijk toch niet

zo gemakkelijk is. Om dat aan te pakken moet je beginnen met ervoor te zorgen dat die stages een positieve ervaring zijn. Vaak is de stage de eerste kennismaking met het werkveld. Dan al haken een heleboel leerkrachten af omdat hun eerste ervaring niet echt positief is geweest. Ik ben het eens met de opmerkingen daarover, zowel in de hoorzitting als aan de rondetafel.

Daar werd ook gezegd dat er ooit mentoruren waren. Die werden afgeschaft. De minister beloofde toen dat er voor een alternatief zou worden gezorgd. Het systeem was misschien niet ideaal en onvoldoende op dat moment. Maar er moet een alternatieve manier komen om het werk dat het begeleiden van de stage vergt, te honoreren. Je kunt ten aanzien van de scholen en de opleidingen verwachtingen formuleren, maar er moet toch iets voor gegeven worden. Als je het niet honoreert, blijkt het niet te werken. Dan lijkt het erop dat we dit belangrijk aspect nooit echt goed zullen krijgen. Zijn er al plannen in die richting? Wordt dit in het loopbaanpact als essentieel opgenomen, en als een van de te realiseren eerste stappen in dat proces?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, collega's, de vraag is zeer terecht. Mevrouw Meuleman wijst erop dat de eerste ervaring van studenten met lesgeven en met het contact met scholen en met mogelijke collega's zeer belangrijk is. Ik deed bij een aantal scholen een kleine rondvraag om te weten hoe zij hierop reageren. Er wordt uiteraard ook verwezen naar de mentoruren. Een ander element dat heel sterk aan bod kwam, was dat de hogescholen vrij recent zwaardere administratieve taken opleggen aan de mentoren. Men vraagt zich af of dit echt allemaal noodzakelijk is en efficiënt voor de opleiding, en of dit niet wat meer in onderling overleg kan. Ik heb dit de voorbije dagen van meerdere mensen in spontane reacties gehoord en wou het daarom hier naar voren brengen.

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Ik wil naar de kern van de zaak. Is dit niet het zoveelste symptoom van een zoveelste inmenging? De planlast is zeer hoog en de return zeer laag. Het is begrijpelijk dat scholen geen vrijwilligers vinden voor de stagebegeleiding. Het zou interessant zijn om eens te onderzoeken waarom dat probleem zich stelt. Ik denk echt niet dat verplichten hier de oplossing is. We moeten ruimte scheppen om aan begeleiding te doen. Maar die ruimte kost natuurlijk geld.

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Ik sluit me graag aan bij de vraagsteller. Ik vind wel dat die hele situatie een geweldig demotiverend effect heeft op de studenten in de lerarenopleiding. De cruciale vraag is natuurlijk waarom de scholen dat weigeren. We kennen allemaal redelijk wat scholen en schooldirecteurs, en de meeste scholen en directeurs staan wel open voor hun omgeving. Ik kan me niet inbeelden dat men er van begin af aan negatief tegenover staat. Ik ben benieuwd naar de concrete redenen. Er zullen er een aantal zijn, maar waarom zijn er nu meer problemen dan een aantal jaren geleden? Zijn er praktische redenen, zijn er problemen om die stagiairs in te passen in de lessenrooster? Ik heb er geen idee van, maar misschien is het ook wel een nuttige vraag.

Ik ben een beetje verbaasd dat men de link maakt met de mentoruren. Ik dacht dat die mentoruren in eerste instantie bedoeld waren voor het begeleiden van leerkrachten binnen het kader van de school, maar misschien vergis ik me daarin. Ik dacht niet dat mentoruren bedoeld waren om stagiairs te begeleiden, maar als dat klopt en dat dan aanhalen als een van de redenen waarom het aantal stageplaatsen vermindert, dat lijkt me toch wel vreemd.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, het klopt inderdaad dat we de eerste keer in het academiejaar 2010-2011 – net zoals jullie – de eerste signalen kregen van de lerarenopleidingen dat men niet voor alle studenten een stageplaats kon vinden. Het schijnt een probleem te zijn in geheel Vlaanderen, weliswaar iets groter in bepaalde regio's en in bepaalde onderwijsvakken. Sommigen halen de mentoruren aan, maar dat is niet de werkelijke reden. Voor de

mentoruren er waren, bestond het probleem ook al. Het klopt dat de mentoruren hoofdzakelijk bedoeld waren voor aanvangsbegeleiding, of latere begeleiding. In een organisatie worden beiden natuurlijk gekoppeld, en daar ben ik het natuurlijk mee eens. Er zijn vandaag scholen die dit perfect kunnen uitvoeren. Het heeft volgens mij meer te maken met de schaal, de grootte en het beleidsvoerend vermogen van de school of men er al of niet slaagt om het te organiseren en of men al of niet goed overleg met de hogescholen bereikt.

Ik wil voorafgaandelijk toch even aanhalen – en ik kom er straks nog op terug – dat dit alles ook valt onder de onderwijsvrijheid. Men stelt er regelmatig, terecht, vragen over. Men moet heel goed weten dat, op grond van de onderwijsvrijheid, de organisatie van dit gegeven voor de volle 100 procent tot de verantwoordelijkheid van scholen en hogescholen behoort, de overheid treedt eigenlijk niet als organisator op. Ik wil dit toch nog wel even meegeven. Men vergeet dat iets te vaak als het goed uitkomt, of men roept het in in het andere geval.

Maar wat zijn nu de onderliggende oorzaken? Ik denk – nogmaals – dat de afschaffing van de mentoruren eerder een aanleiding was om stagiairs te weigeren, dan de echte, directe oorzaak. Onderliggende oorzaken zijn de toename van de praktijkcomponent tot 45 studiepunten in de geïntegreerde lerarenopleiding en 30 studiepunten in de specifieke lerarenopleiding. Dat is vanaf het academiejaar 2007-2008 gebeurd. Dat betekent dat er voornamelijk in het secundair onderwijs én meer aspirant-leraren zijn én ze voor een langere periode stage lopen, waardoor de stagecapaciteit vermindert. Het is dus door een regelgevend ingrijpen dat er druk is gezet.

Een tweede reden is dat er tot nu toe een toename van het studentenaantal in de lerarenopleiding was – ook al daalt dat nu weer wat. Een derde reden zijn de reeds langer bestaande problemen rond communicatie en stagemethodieken tussen de lerarenopleiding en de stageschool. Dat wil zeggen dat scholen overstelpt worden met een groot aantal in te vullen stagedocumenten, geconfronteerd worden met verschillende stageterminologieën en procedures, die niet door het Ministerie van Onderwijs en Vorming worden opgelegd. Dat wil ik duidelijk onderstrepen: het ministerie vraagt dat niet, maar de hogescholen leggen dat op aan de stagescholen, en daar zit het probleem. *(Opmerkingen van de heer Boudewijn Bouckaert)*

Ja, het zijn de hogescholen die dat zelf organiseren, het ligt niet bij ons. Voor een stuk is het begrijpelijk dat ze dat goed willen volgen, maar men zou eigenlijk geüniformiseerde afspraken moeten kunnen maken. Dat vind ik ook. Daarom hebben we een taskforce stages opgericht, waar vertegenwoordigers in zitten van het Ministerie van Onderwijs en Vorming, van mijn kabinet, van de kabinetten van de viceministers-presidenten, de vier expertisenetwerken, het regionaal platform lerarenopleiding, onderwijskoepels en het gemeenschapsonderwijs – altijd veel volk rond de tafel.

Daar werden zowel door de lerarenopleiding als door het afnemend veld knelpunten van de stages opgelijst en besproken – we hebben er al een aantal vermeld. Gelukkig gaf deze taskforce al meteen aanleiding tot overleg tussen de verschillende pedagogische begeleidingsdiensten en de lerarenopleiding over een gewenste doorgaande leerlijn van de stagebegeleiding tussen de lerarenopleiding en de stagescholen. Dat was dan al een positief resultaat van dat overleg.

Wat zijn we nu aan het doen? Men zegt inderdaad dat er een tekort is, en wij vragen om dat te objectiveren, maar we krijgen geen objectief antwoord. Dat blijkt dus niet evident. Daarom zijn we op dit moment een nieuw registratiesysteem aan het uitwerken dat sluitend is en door heel Vlaanderen zou moeten worden gebruikt. Volgende week is er intern een technische vergadering over dit onderwerp. Op die manier zullen we een sluitende registratie hebben en een sluitend zicht op de situatie. Dat is heel concrete stap. We gaan ervan uit dat we die gegevens eerst moeten hebben om te weten waar de overheid kan ingrijpen in de onderwijsvrijheid. Want dat is wat we doen als we ons beginnen te mengen in de organisatie van de stages. De eigenlijke organisatie loopt immers tussen stagescholen en hogescholen en behoort tot de onderwijsvrijheid. Maar door het registratiesysteem uit te werken en in te voeren en te verplichten, zullen we informatie krijgen die we op dit moment niet exact hebben. Het is blijkbaar ook niet evident om die informatie te verkrijgen.

Wat de inhoudelijke component betreft, heb ik al gezegd dat er samenwerking is en dat de taskforce daar als heel concrete hefboom voor heeft gediend. Maar ook daar zijn het de pedagogische begeleidingsdienst en de lerarenopleiding – op grond van de onderwijsvrijheid – die het overleg moeten voeren en vorm geven. Uiteraard speelt het loopbaanpact een rol, en ook heel de problematiek van de stage en de loopbaan van de leerkracht. We zullen het loopbaanpact met de betrokkenen bespreken in de komende maanden.

Als we naar een schaalvergroting gaan, zal de organisatie van de stages en de opvolging veel makkelijker verlopen. Ook de afspraken met de hogescholen zullen eenvoudiger worden. Dat toont nogmaals aan dat ik in deze legislatuur werd geconfronteerd met de grote samenhang van alles. De verhoging van het beleidsvoerend vermogen van scholen via een bestuurlijke schaalvergroting – geen mastodonten van scholen – rekening houdend met de eigenheid van elke school, is echt een noodzaak. Anders komen we zwaar in de problemen. Overigens hebben de scholen die daarin hebben geïnvesteerd, minder problemen met de opvolging van nieuwe leerkrachten. Door de synergie van de middelen kunnen ze meer doen en beter organiseren. Dat staat op de agenda.

In de nota hebt u kennis kunnen nemen van het idee dat na een opleiding een driejarige aanvangsbegeleiding kan volgen. Binnenkort vindt in Amsterdam een grote lerarenconferentie van de geïndustrialiseerde landen plaats. Ministers en vakbonden zijn daar aanwezig. Ik heb het de afgelopen twee dagen gehoord en ik zal het daar opnieuw horen: niet alleen de opleiding maar ook de aanvangsbegeleiding is cruciaal. Ik ben daar ook van overtuigd. Dat is in ons onderwijssysteem revolutionair. Als men zoiets doet, krijgt men natuurlijk direct reactie. Dat heb ik ondervonden. We werken daaraan in het kader van het loopbaanpact. Het heeft al concrete gevolgen gehad.

Voor mij is een sluitend registratiesysteem van essentieel belang. Zo kunnen we de juiste problemen in de juiste regio's detecteren en corrigeren. We moeten altijd in het achterhoofd houden dat we op dat moment aan de onderwijsvrijheid en -organisatie raken.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Ik dank u voor uw antwoord, minister.

Is het ook de bedoeling dat de scholen zich aanbieden langs de aanbodzijde?

Minister Pascal Smet: Aanbod en vraag.

De heer Kris Van Dijck: Plant u enige extra ondersteuning? Vroeger werd er heel veel gewerkt met de zogenaamde oefenscholen die gespecialiseerd waren in de begeleiding. Wanneer leerkrachten in spe al een beetje beroepservaring hadden opgedaan, gingen zij ook stages lopen in andere scholen. Soms duurde dat één week, soms twee of drie weken. Ik was een van de eersten die de driejarige opleiding volgde. In het systeem van de oefenscholen is er nog iets meer expertise. Misschien is het mogelijk om in die optiek scholen de kans te geven zich verder te specialiseren.

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Wanneer de scholen verwijzen naar het afschaffen van de mentoruren, bedoelen ze dat ze nu hun tijd moeten besteden aan het begeleiden van jonge leerkrachten en de stagiairs er niet bij kunnen nemen. Dat is een beetje de gedachtegang. Of dat terecht is, kan ik niet beoordelen.

Minister Pascal Smet: Ik vind dat een merkwaardige redenering. Tijdens een periode van lerarentekort heeft een organisatie er alle belang bij om naar de lerarenopleiding te gaan en te zorgen dat de goede studenten bij die organisatie stage komen lopen en dat de eventueel minder goede studenten worden opgeleid. De bedrijfswereld doet dat ook. Dat is in het eigen belang van de school. Wanneer er in een school veel beleidsvoerend vermogen aanwezig is, dan ziet men dat in en organiseert men dat op die manier. Men moet met de hogeschool duidelijke afspraken maken.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Daar ben ik het helemaal mee eens. Mijn volgende opmerking was eigenlijk dat dit inderdaad in het belang van de scholen kan zijn. Ik kan me ook niet voorstellen dat ziekenhuizen zouden weigeren om studenten verpleging stage te laten lopen.

Op een bepaald moment bestond zelfs de zelfstandige stage voor leraren in opleiding. Die heeft eventjes bestaan, maar is dan afgeschaft. Niet voor de beginnelingen maar wel voor bijvoorbeeld de derdejaars kan dat een manier zijn om zelfstandig te functioneren in een klas. Ook beginnende leerkrachten kunnen daar wel eens behoefte aan hebben. Maar die zelfstandige stage bestaat dus niet meer. Dat heb ik vernomen via een schriftelijke vraag.

U hebt het ook gehad over de schaalvergroting. Het is juist wat u zegt, op voorwaarde dat die schaalvergroting regionaal verankerd is. In uw nota over het loopbaanpact staat een luik over schaalvergroting, maar het ging daar niet over regionaal verankerde schaalvergroting. We zullen het daar op een ander moment nog wel over kunnen hebben.

Over dit thema schreef u in de beleidsbrief: “Ook heeft deze taskforce de bestaande elektronische registratiesystemen bestudeerd en onderzocht of er, puur kwantitatief, een tekort aan stageplaatsen voor het vak Engels was.” Men heeft dat dus blijkbaar al gedaan. Dan heeft men daar toch al een zicht op? Betekent het dat het nu wordt uitgebreid voor alles, want toen was het blijkbaar alleen voor Engels?

Minister Pascal Smet: Een Vlaanderenbreed centraal registratiesysteem.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Dus wordt het systeem dat bestond voor het vak Engels uitgebreid?

Minister Pascal Smet: Ja, we hebben op basis van de ervaringen een behoefteanalyse gemaakt. Volgende week is er een technische vergadering om te bekijken hoe alles concreet wordt ingevuld. Het is de bedoeling dat het elektronisch gebeurt. De planlastenvermindering komt natuurlijk ook aan bod. Het is de bedoeling om het voor alles te doen. Nu wordt het nog afgestemd op de betrokken actoren, maar dat is het idee waaruit we vertrekken om een duidelijke, sluitende registratie te hebben.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, ik wil de minister aanmoedigen om de inspanningen die hij nu reeds doet, voort te zetten.

Minister, u wees erop dat er een delicate evenwichtsoefening moet worden gemaakt. Het betreft enerzijds het respecteren van de vrijheid van onderwijs en anderzijds de kwaliteitsbewaking. Dat impliceert mijns inziens een degelijke opleiding voor de toekomstige generatie leerkrachten. We zijn verplicht om daarover te waken en alle betrokken partijen moeten hieraan meewerken.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik wil opmerken dat er vorige week een hoorzitting was, en toen bleek dat de meeste experts de afschaffing van de mentoruren betreuren. Er was ook veel argwaan ten aanzien van schaalvergroting van scholen. Daar zit misschien wel een versterking van het beleidsvoerend vermogen in, maar het mag geen discours op zich worden, want er is ook het element van de vervreemding. Er werd heel sterk de nadruk gelegd op het feit dat als we de kwaliteit van de leerkrachten verhogen, we hun ook meer vrijheid moeten laten. Er werd verwezen naar het Finse systeem, want daar bestaat een enorme vrijheid voor leerkrachten en scholen.

Minister Pascal Smet: De vrijheid van leerkrachten is bij ons ook enorm. Ik ben daar voorstander van, laat daar geen misverstand over bestaan. Wekt u dus niet de indruk dat leerkrachten bij ons geen grote vrijheid hebben.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik wou alleen maar eventjes terugkoppelen naar de interessante hoorzitting van vorige week.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het aantal uitsluitingen in het secundair onderwijs
- 681 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het hoge aantal leerlingen die van school worden gestuurd na een tuchtprocedure
- 699 (2012-2013)

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de stijging van het aantal leerlingen dat van school wordt gestuurd
- 708 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, minister, collega's, in een persbericht reageert de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) ongerust op het feit dat vorig schooljaar 2300 leerlingen, na een tuchtprocedure, van school werden gestuurd. Dit aantal is de laatste jaren volgens de VSK sterk toegenomen. Uit een navraag van de VSK blijkt dat veel scholen nog te snel naar repressieve maatregelen grijpen. De scholierenkoepel vraagt een betere samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn, maar denkt ook dat scholen nog meer van elkaar kunnen leren. Hier is een rol weggelegd voor de onderwijskoepels en het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!).

De Vlaamse Scholierenkoepel roept op om een beter zicht te krijgen op de schoolloopbaan van uitgesloten leerlingen. Maken deze leerlingen ook problemen in de nieuwe school? Welke aanpak van probleemgedrag werkt en welke niet? Ook is er, volgens de VSK, nood aan meer informatie over de leerplichtigen die geen school vinden. Wat is de oorzaak? Welke zijn mogelijke oplossingen?

De Vlaamse Scholierenkoepel ontvangt heel wat klachten. Leerlingen die definitief worden uitgesloten, kunnen soms niet begrijpen waarom de school zo'n drastische beslissing neemt. Ze geven aan dat ze niet genoeg gewaarschuwd werden voor een uitsluiting of dat ze onvoldoende kansen hebben gekregen om zich te herpakken. Ze hebben een slecht zicht op de motieven van de school en vragen zich af of de school hen viseert. Ze geloven niet altijd dat de mogelijkheid om een interne beroepscommissie te laten samenkomen, een oplossing is. In hun ogen blijft het de school zelf die de eindbeslissing neemt. Dat is een terechte bekommernis, want het is zelfs mogelijk dat de directeur deel uitmaakt van die interne beroepscommissie.

De VSK is dan ook vragende partij voor een externe klachtencommissie waar leerlingen en hun ouders terechtkunnen. Daarnaast moeten volgens de VSK scholen hun taak om op zoek te gaan naar een nieuwe school, ernstiger nemen. De overgang moet zo vlot mogelijk gebeuren, zodat het recht op onderwijs niet in het gedrang komt.

Minister, is het aantal uitsluitingen de afgelopen jaren effectief toegenomen? Hebt u daar zicht op? Hebt u ook zicht op de oorzaak?

Overweegt u een betere registratie van de schoolloopbaan van uitgesloten leerlingen?

Wat denkt u van de oprichting van een externe klachtencommissie?

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: We baseren ons allemaal op dezelfde persmededeling van de Vlaamse Scholierenkoepel. De vragen zullen dan ook ongeveer dezelfde zijn.

Vorig jaar werden meer dan 2300 leerlingen in Vlaanderen van school gestuurd na een tuchtprocedure. Het schooljaar daarvoor waren het er nog 2162, en daarvoor 1850. Er is dus een stijgende lijn vast te stellen. De VSK merkt op dat veel jongeren die van school worden gestuurd, bij hun uitsluiting blijkbaar uit de lucht vallen of toch doen alsof. Ook de ouders reageren vaak

verrast. Dat kan ik me al wat beter voorstellen. Ze geven aan dat ze niet genoeg werden gewaarschuwd voor een uitsluiting of onvoldoende kansen hebben gekregen om zich te herpakken. Ze hebben een slecht zicht op de motieven van de school en vragen zich af of de school hen viseert.

Ook het Kinderrechtencommissariaat ontvangt vaak klachten over uitsluitingen en bemiddelt hier ook af en toe in. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt vaak te horen dat de communicatie met de schooldirectie ondermaats is. De kritiek dat de beroepsprocedure in de school zelf wordt georganiseerd, wordt hier ook als problematisch beschouwd. Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een externe klachtencommissie om hieraan te verhelpen – een onafhankelijk orgaan dus.

De VSK vraagt dat er daarnaast ook een betere samenwerking komt tussen de scholen op het vlak van het uitwisselen van ervaringen inzake het begeleiden van jongeren met probleemgedrag. De VSK vraagt ook dat de onderwijsadministratie inspanningen zou doen om zicht te krijgen op de schoolloopbaan van de uitgesloten leerlingen. Maken ze ook problemen in de nieuwe school? Welke aanpak van probleemgedrag werkt en welke niet?

Ook is er nood aan meer informatie over de leerplichtigen die geen school vinden. Wat is de oorzaak? Welke zijn mogelijke oplossingen? Minister, een en ander past in een decreet over leerlingenrechten, dat eind vorig jaar nog werd vooropgesteld, en dat eventueel samen met de herziening van het Participatiedecreet zou worden uitgewerkt, volgens uw uitspraken bij de bespreking van de beleidsbrief.

Minister, wat denkt u van het inrichten van een externe klachtencommissie? Hoe denkt u tegemoet te kunnen komen aan de veel gehoorde klacht van de slechte communicatie tussen leerling/ouders en de schooldirectie bij probleemgedrag? In welke mate bent u het idee genegen om maatregelen voor te stellen waardoor de schoolloopbaan van uitgesloten jongeren of jongeren in het algemeen gedetailleerd kan worden opgevolgd? In welke mate kan er worden samengewerkt met de welzijnssector? Wat is de stand van zaken van het decreet over leerlingenrechten en de herziening van het Participatiedecreet? In welke mate worden de aangehaalde knelpunten die de VSK en het Kinderrechtencommissariaat aanhalen, meegenomen bij de voorbereiding van de deze decreten?

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Ik stel deze vraag om uitleg vanuit de ingeving dat ik scholen niet a fortiori veroordeel als ze leerlingen van school sturen. Ik kan me zeer goed indenken dat er situaties zijn dat het bijna niet anders kan. Situaties waarbij men zegt dat men uit de lucht valt of dat men verrast is, zullen zich niet zoveel voordoen. Elk geval is een geval apart, maar misschien is die verontwaardiging wel misplaatst.

In elk geval zijn het vooral jongens die van school worden gestuurd, 1732 in totaal. Dat is een groot aandeel in het geheel. Ik ga ervan uit dat er soms goede redenen zijn, maar daarmee eindigt de verantwoordelijkheid van ouders en scholen niet. Het is niet omdat een jongere van school wordt gestuurd, dat zijn toekomst te grabbel wordt gegooid of dat hij geen mooie toekomst kan uitbouwen. Ik ken ook voorbeelden van jongeren die als puber grensoverschrijdend gedrag vertoonden en van school werden gestuurd.

Daar stopt de verantwoordelijkheid niet van de school en de ouders. Die moeten ervoor zorgen dat die leerlingen, die meestal nog onder de leerplichtwet vallen, worden begeleid om hun kansen veil te houden. In de regelgeving is er sprake van dat het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) moet worden ingeschakeld om naar een oplossing te zoeken.

Minister, ziet u, naast de betere registratie, ook andere oorzaken voor deze stijging? Er werd gezegd dat de stijging er is doordat we het beter opvolgen. Als we het niet weten, kunnen we er ook niet over spreken.

Wat leren de cijfers ons als we die verder opsplitsen naar regio, onderwijsniveau en onderwijsvorm? Bestaat er een eenduidige procedure over hoe de situatie van een uitgesloten leerling concreet wordt opgevolgd? De omzendbrief stipuleert enkel dat scholen bij

uitsluiting het bevoegde CLB moeten inschakelen. Acht u bijkomende maatregelen in dit verband noodzakelijk?

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Een school gaat inderdaad niet licht over zo'n beslissing. Als men zegt dat men uit de lucht valt of niet op de hoogte was, dan doet me dat de wenkbrauwen fronsen. Het zou een goed idee zijn om de schoolloopbaan van leerlingen die worden uitgesloten, eventueel met enkele instanties proberen op te volgen. Anderzijds is er het idee van een externe klachtencommissie, maar is dat dan de richting die we opnieuw moeten uitgaan? Opnieuw een commissie, opnieuw procedures? Juridisering is in vele domeinen van de samenleving al vergevorderd. Ik ben er niet van overtuigd dat dat de weg is die we vandaag moeten volgen.

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Ik vind dit ook wel wat vreemd. Er zijn cijfers verschenen in de pers. De Vlaamse Scholierenkoepel heeft daarover een persbericht verspreid. Er wordt besloten dat de procedure viserend werkt en niet goed genoeg is. Dat lijkt me erg kort door de bocht. Een uitsluiting is de enige overblijvende straf die scholen nog hebben. Om het heel cru te stellen: een draai rond de oren mag niet meer. Honderd keer "ik moet braaf zijn" schrijven mag niet meer, want een straf moet zinvol zijn. In de boekentassen kijken mag niet meer, want het Kinderrechtencommissariaat zou wel eens aan de deur kunnen komen kloppen. Karikaturaal geschetst heeft een school eigenlijk nog maar twee mogelijkheden: beleefd vragen aan de leerling zijn gedrag te wijzigen, en de leerling uitsluiten.

Nu, uitsluitingen worden hier per definitie als verdacht voorgesteld, maar in uitsluitingsdossiers kan men lezen dat een leerling een spade naar de leerkracht heeft gegooid, een stoel door het raam heeft gegooid, andere leerlingen heeft verwond, drugs heeft gedeald enzovoort. Ik vind dat een school toch nog wel enigszins mag waken over een normale context voor andere leerlingen. Laat ons eerlijk zijn: ik denk dat iedereen hier wel weet dat er geen leerlingen worden uitgesloten omdat er propjes zijn gegooid. De enige vraag die we ons hier moeten stellen, lijkt me, is wat er na die uitsluiting gebeurt. Na een maand moeite te hebben gedaan vindt de leerling geen plaats, staat hij nog op straat. Het gerecht en anderen mogen niet tussenbeide komen om die brave, slecht geïnformeerde kindjes terug op de maatschappij te richten. Wat moet er dan wél gebeuren?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Minister, dit probleem is al regelmatig in de commissie besproken. In 2011 waren er ook al vragen. Ik heb zelf ook al een aantal schriftelijke vragen gesteld. We dachten dat er in 2011 al sprake was van een recordaantal uitgesloten leerlingen. Dat aantal blijft inderdaad stijgen.

Toen zijn er ook een aantal zaken gezegd, en daar werden een aantal acties aan gekoppeld. Er bleek inderdaad dat van heel veel leerlingen niet kon worden gezegd wat er met hen was gebeurd na de uitsluiting. Ik heb die cijfers opgevraagd. Toen al werd gezegd dat men zou zorgen voor een betere opvolging en een betere registratie. Zijn ter zake al stappen gezet?

Ook werd gezegd dat zou worden overlegd met minister Vandeurzen, want het is een zaak van Onderwijs én Welzijn. Hoe zit het met dat overleg? Minister, u zei ook dat u zou proberen profielschetsen op te maken. Hebt u al stappen gezet ter zake, en hoe hebt u dat aangepakt?

Er zou ook iets worden gedaan aan de wachtlijsten voor time-outprojecten. Vaak zijn die projecten een goed middel om leerlingen op het goede spoor te krijgen. U hebt toen verklaard dat u zou trachten alle schoolvervangende programma's in kaart te brengen. Is dat al gebeurd, en wat zijn de conclusies?

Er zou ook een actieplan grensoverschrijdend gedrag worden opgesteld. Wat is de stand van zaken op dat punt?

De voorzitter: Dat actieplan spijbelen hebben we besproken.

Minister Pascal Smet: Ook het actieplan grensoverschrijdend gedrag is besproken, maar ik zal daar straks op antwoorden.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Er blijven echter een aantal vragen over.

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Minister, mevrouw Meuleman wees er al op dat ook ik daar in 2011 vragen over heb gesteld, namelijk een actuele vraag en ook een vraag om uitleg. In uw beleidsbrief hebt u aangekondigd dat u met minister Vandeurzen een lijst van schoolvervangende onderwijsprogramma's zou maken, zodat u tot een geïntegreerd beleidskader zou kunnen komen voor die programma's, met een bepaalde oplossing. Zo zou er een alternatief worden geboden. Als ik me goed herinner, hebt u dat vorig jaar aangekondigd. Dat zou dit jaar worden verwezenlijkt. Wat is de stand van zaken?

Op 10 november 2011 had u in uw antwoord op een vraag van mij ook gezegd dat u een wetenschappelijk onderzoek zou aanvragen naar mogelijke verklaringen voor de jaarlijkse toename van het aantal definitief uitgesloten leerlingen. Op dat moment was er echter geen enkele wetenschapper die zich had aangediend om dat onderzoek te doen. Is dat nu gebeurd? Hebt u daar informatie over?

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik sluit me aan bij de opmerkingen van de heer Delva en mevrouw Martens. We moeten echt wel voorzichtig zijn met een nog verdere juridisering van deze problematiek. Die verdere juridisering is eigenlijk de uiting van een soort wantrouwen tegenover de directies van de scholen. Een bepaalde lobby heeft er soms belang bij om die juridisering alsmaar op te drijven. Dan denk ik aan advocaten en zo. Op den duur zal dat echter heel het klimaat in onze scholen verzieken. We moeten daar dus echt zuinig mee zijn. We mogen daar niet onmiddellijk aan toegeven.

Er is ook enigszins de neiging om het klassenstrijdmodel van de goede en de slechte te projecteren op de verhouding tussen school en leerling. Als de school een leerling uitsluit, zal het wel de school zijn die iets slechts doet en de ongelukkige leerling onrecht aandoet. Ik zeg niet dat het zo is, dat is een insteek die vaak uit sommige hoeken komt. Een leerling uitsluiten mag niet betekenen dat die leerling als persoon wordt veroordeeld. Het is de uitdrukking van een kortsluiting tussen het collectieve gebeuren in de school en het functioneren van die leerling. Meer betekent dat niet. Maar de directie moet wel haar verantwoordelijkheid opnemen en denken aan het algemeen functioneren van de school. Dat betekent dat die leerling door zijn gedrag niet meer past in die school en dat er een andere oplossing moet worden gezocht binnen het scholensysteem. En als het binnen het scholensysteem niet kan, ja, dan kom je ergens in de sector van de bijzondere jeugdzorg terecht, maar dat is enkel voor de extreme gevallen. Veranderen van school kan een leerling zeker goed doen. En dat is dan een oplossing.

Je moet daarin een goed midden houden. De school is geen tuchthuis waar de tucht een doel op zichzelf vormt, maar een school moet ook zijn verantwoordelijkheid opnemen en ervoor zorgen dat de collectieve samenhang goed functioneert. Je moet deze jammerlijke beslissingen durven te nemen. Je moet ervoor zorgen dat deze uitsluiting geen drama wordt voor het kind. Het moet meteen een nieuwe start zijn op een plaats waar het kind beter thuishoort. Zo moet je die problematiek bekijken.

Een verdere juridisering zou ik alleszins geen goede zaak vinden. We spreken hier over de versterking van het beleidsvoerend vermogen van de scholen en een hogere kwaliteit van de leraren. Dan moeten we ook vertrouwen geven aan de leraren en de directies, ook in die moeilijke beslissingen.

Minister Pascal Smet: Ik wil eerst en vooral de cijfers uiteraard niet relativeren. Er is in absolute cijfers inderdaad een stijging, maar in relatieve cijfers blijft het stabiel. Ik wil niet zeggen dat er geen stijging is, maar anderzijds zijn er meer kinderen die naar school gaan.

In 2008-2009 waren er 768 uitsluitingen, in 2009-2010 1850. Die verdubbeling heeft alles te maken met het begin van een registratie. In 2010-2011 waren er 2162 en in 2011-2012 2304. Als je dat relatief bekijkt, was dat in 2008-2009 0,2 procent van de schoolbevolking, in 2009-2010 0,5 procent, in 2010-2011 ook 0,5 procent en in 2011-2012 0,6 procent. Procentueel gezien blijft het dus stabiel, ook al is er in absolute cijfers een stijging. Die stijging wordt deels verklaard door de betere registratie van tuchtproblemen en het verzenden naar het Ministerie van Onderwijs. Maar het zal ook wel te maken hebben met andere fenomenen in de samenleving.

We nemen deze cijfers uiteraard ernstig. We bekijken ze goed. Het gaat vooral om meer uitsluitingen in het buitengewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, in vergelijking met het voltijds secundair onderwijs. Binnen het voltijds secundair onderwijs gaat het dan voornamelijk om het bijzonder secundair onderwijs en de onthaalklas.

Als we vergelijkingen maken tussen de provincies, zien we dat het procentuele aantal uitsluitingen ten opzichte van de schoolbevolking varieert tussen 0,3 en 0,8 procent. In Brussel is het 0,8 procent, dan volgen Antwerpen en West-Vlaanderen met 0,7 procent, Oost-Vlaanderen 0,6 procent, Vlaams-Brabant 0,4 procent en Limburg 0,3 procent.

0,9 procent van de jongens en 0,3 procent van de meisjes worden uitgesloten. In absolute cijfers zijn dat 1732 jongens en 572 meisjes.

Ik wil er uiteraard op wijzen dat definitieve uitsluitingen bedoeld zijn als ultieme remedie. Er kan soms geen andere oplossing gevonden worden. Er is inderdaad in ons onderwijssysteem een groep jongeren voor wie het huidige reguliere onderwijssysteem onvoldoende aansluiting kan bieden. We hebben daar in het verleden al over gediscussieerd, onder andere over de vraag of de dan gebruikte terminologie ‘niet schoolbaar’ moet worden gebruikt. U weet dat ik daarover met de minister van Welzijn heb samengewerkt. Wij hebben geprobeerd om oplossingen te vinden. Dat is in budgettair moeilijke tijden natuurlijk niet altijd gemakkelijk. We hebben daarover gerapporteerd in april 2012: ‘Stand van zaken met betrekking tot de engagementen inzake het recht op leren voor jongeren die (dreigen) uit de boot (te) vallen’. Ik dacht dat wij dit destijds hier al hebben besproken, maar dat herinner ik mij niet meer zo goed. Ik denk, mevrouw Meuleman, dat u toen uw vragen hebt gesteld. Ik heb een actualisering gevraagd. Ik stel dan ook voor dat we later op uw vragen terugkomen, wanneer we de actualisering van die engagementen hebben. Er zijn al heel wat stappen gezet, onder meer in de time-outprojecten en voor de financiering daarvan. We zullen daarover een juiste, geactualiseerde informatie bezorgen.

De vragen en zorgen van de Vlaamse Scholierenkoepel en de kinderrechtencommissaris zijn mij inderdaad bekend. U weet dat wij een decreet voorbereiden over de rechtspositie van leerlingen in het leerplichtonderwijs en participatie op school. Daarbij houden wij rekening met de adviezen van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), de Vlaamse Scholierenkoepel, de kinderrechtencommissaris en ook de scholen. Wij houden ook rekening met suggesties uit het veld.

Ik zal niet ingaan op andere concrete inhoudelijke vragen omdat dat er allemaal in vervat is. Dit dossier gaat normaal gezien nog voor de krokusvakantie naar de Inspectie van Financiën. Dat is tussen nu en tien dagen. Daarna kan de regering het agenderen. Dan zal het formeel worden overgemaakt aan de Vlor voor advies. Sommige mensen begrijpen de Vlor-adviezen niet altijd goed. Er wordt niet altijd rekening gehouden met de context.

Wij hebben ook informeel overleg met mensen. Wat men eerst informeel, dan formeel en vervolgens opnieuw informeel zegt, is niet noodzakelijk hetzelfde. Er zijn verschillende momenten en soms gaat het om bepaalde redenen. Ik vraag u dus gewoon om dat even mee te nemen. Ik weet natuurlijk dat u geconfronteerd wordt met het Vlor-advies, maar u moet dat niet verabsoluteren: dat is een onderdeel van een proces. U zult dat vast ook al gemerkt hebben en ik heb dat de afgelopen drieënhalf jaar ook geleerd: als je in Onderwijs iets wilt veranderen, is dat altijd een dans met verschillende partijen en die dans neemt dan soms verschillende vormen aan. *(Opmerkingen van de heer Bouckaert)*

Maar aan het eind krijgen we toch altijd mooie kindjes, en dat zal ook hier zo zijn, zowel wat de talenregeling betreft als in deze materie. Na de voorbereiding volgt nog het formeel proces, en dan zal de regering, zoals dat hoort in een democratie, haar verantwoordelijkheid nemen.

Wat de timing betreft, ga ik niet in op de vragen over hoe dat nu zit. Over de juridisering kunnen we een lang debat voeren. We hebben het er nog met collega's over gehad. Ik ben tegen juridisering in het onderwijs, en we moeten vertrouwen hebben. Maar anderzijds kun je er ook niet omheen dat ouders de vraag stellen. Een paar collega-ministers hebben het gezegd en Mieke Van Hecke trouwens ook: de tijd dat het beleid bepaalt wat er zal gebeuren en ervan uitgaat dat dat wel goed zal zijn, is voorbij. Het is een kwestie van dialoog tussen ouders en school, en in de overgrote meerderheid van de gevallen loopt die dialoog goed. Laat ons niet voortdurend van uitzonderingen regels maken. Als men nagaat hoe bepaalde onderwerpen uit het onderwijs bekend worden gemaakt, dan mag men er ook niet versteld van staan dat kinderen niet meer kiezen voor een baan als onderwijzer of leerkracht. Men probeert de probleemgevallen tot regel te maken, terwijl er in de overgrote meerderheid van de gevallen geen probleem is. Dat neemt niet weg dat er een aantal regels moeten zijn, zonder dat men daarin overdrijft. Men moet daar een evenwicht in vinden. Vanuit dat evenwicht proberen we de rechten en plichten van leerlingen en het hele participatieproces uitwerken.

Maar ik wil ook nog één ding duidelijk stellen. Er moet altijd een beroepsmogelijkheid zijn, in een rechtsstaat kan men daar niet omheen, maar dit moet niet centraal in een commissie in Brussel gebeuren. Ik denk dat een schoolgebonden aanpak een veel betere aanpak is. Die blijft dicht bij de mensen, terwijl de nodige objectiviteit gegarandeerd moet zijn. De essentie van deze stap is de dialoog tussen de ouders en de school te herstellen. Dat moet op een manier gebeuren dat ouders het gevoel hebben dat er naar hen geluisterd wordt. Meer heb ik er nu niet over te zeggen. We hebben een goede regeling uitgewerkt, later krijgt u er meer over te weten. Ik hoop dat ik het u kan vertellen, en dat het weer niet op een bepaalde manier naar buiten wordt gebracht.

De heer Boudewijn Bouckaert: Loopt dit samen met de procedure over de klassenraad?

Minister Pascal Smet: Ja, dat loopt allemaal samen. Het ontwerp van decreet is zo goed als klaar. Het wordt de komende dagen naar de Inspectie van Financiën (IF) gestuurd. Dan gaat het in de agenderingsprocedure en als alles goed verloopt, zult u dat, net zoals andere ontwerpen, op uw decreetgevende agenda krijgen. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Ja, dat stond ook in het vorige advies: dat men kwaad was omdat ik advies vóór de kerstvakantie had gevraagd.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Minister, er zijn nog niet heel veel antwoorden op onze vragen vandaag, maar wel een objectivering van de cijfers.

Sommige van de collega's doen alsof de vraagstellers hier stellen dat een uitsluiting een verwerpelijk iets is. Dat heeft niemand van ons gedaan. We hebben ook zeker geen schuld gelegd bij bepaalde scholen, of bij de handelwijze van scholen. Dat is ook niet de bedoeling. We hebben alleen gevraagd hoe het ermee staat.

Ik ben bekommerd om leerlingen. Ik heb de ervaring gehad dat een uitsluiting soms een wondermiddel kan zijn: dat een leerling in een bepaalde schoolcontext absoluut niet functioneert, maar dat die in een andere schoolcontext, in een andere omgeving, geen enkel probleem meer heeft. In die zin is dat oké.

Ik denk echter dat we er absoluut waakzaam voor moeten zijn dat ook de rechten van ouders en leerlingen worden gerespecteerd. Uiteraard is het zo dat de ouders en de leerlingen in de meeste gevallen de bui zeer goed hebben zien hangen, maar ik ken ook wel enkele gevallen waarbij op het einde van het schooljaar, bij de uitreiking van de rapporten, plotseling een

brief in het rapport zit met het verzoek om een andere school te zoeken voor het volgende jaar. Dat is misschien toch niet meteen een goed idee.

Ik zou dus – net zoals de minister – willen pleiten voor overleg tussen ouders, leerlingen, leerkrachten en schoolbestuur, want dat is heel nuttig en noodzakelijk in zo'n procedure. Ik ben er zeker van dat je je gedrag en je houding als leerling enkel bijstuurt als je heel goede informatie krijgt over waarom je niet precies in het plaatje past, en over hoe je jezelf dan ook moet bijsturen.

Ik denk dat wat op komst is, absoluut kan bijdragen tot goed overleg. Ik pleit helemaal niet voor een bijkomende juridisering, maar ik vind wel dat we heel waakzaam moeten zijn en het evenwicht tussen rechten en plichten moeten bewaken.

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Ik sluit me helemaal aan bij mevrouw Deckx. Ik kan me daar helemaal in vinden. Ik snap ook niet dat we hier blijkbaar het verwijt krijgen dat we hierover een vraag stellen. Mevrouw Martens kon het zelfs niet meer aanhoren, want ze is buiten gegaan. *(Gelach)*

Hoe dan ook, ik kan me helemaal vinden in het discours van mevrouw Deckx. Ik wil ook mijn bezorgdheid uiten specifiek naar de ouders toe, die daar dikwijls ook met een probleem zitten. Het gaat dikwijls over een conflict tussen school, ouders en jongeren. Dat moet op de beste manier worden opgelost voor alle partijen. Dat vraagt aandacht, en als die er niet voldoende blijkt te zijn, moeten we daarover vragen durven te stellen. Het is een uiting van bezorgdheid.

De heer Kris Van Dijck: Ik val in herhaling, hè. Ik veroordeel geen enkele school, maar ik stel wel vast dat met het verwijderen van de leerling niet altijd het probleem is opgelost. Elke keer dat iemand van school wordt gestuurd, heeft dat een eigen achtergrond en redenen. Er zijn ook voorbeelden waarbij ouders zelf met de handen in het haar zitten en geen oplossingen zien of vinden. Nogmaals, ik vraag geen juridisering, wel om ervoor te zorgen dat jongeren op de juiste plaats terechtkomen.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik heb de vraagstellers absoluut niet willen verwijten dat ze de schooldirecteur zouden culpabiliseren. Ik heb enkel gezegd dat je niet aan de neiging mag toegeven om de uitgesloten leerlingen per se als slachtoffers te zien. Dikwijls, meestal, hoop ik, zijn er zeer gegronde redenen voor die uitsluiting. Een directie heeft ook de verantwoordelijkheid voor het goed functioneren van de school als geheel. Ik heb de vraagstellers niet in een bepaalde hoek willen duwen. Als je dat verdorie al niet meer mag zeggen, komen we bij de eerste vraag van vandaag terecht, bij Poetin.

Er zitten twee kanten aan het verhaal. Een uitsluiting mag niet inhouden dat je een leerling veroordeelt. Een uitsluiting betekent dat een leerling niet meer past in die schoolcontext en dat er naar een andere oplossing moet worden gezocht. Het mag niet leiden tot stigmatisering of een uitsluiting uit de samenleving: het moet beperkt blijven tot een uitsluiting uit de schoolcontext. Dat verhaal moet tussen twee extremen een beetje het midden houden.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■